

Obrazloženje svrhe, načina djelovanja i preporučenih aktivnosti LAG-ova sukladno dokumentu "Smjernice za lokalni razvoj pod vodstvom zajednice namijenje lokalnim sudionicima" Europske komisije

U široj javnosti postoji veliki broj krivih pretpostavki i predodžbi o svrsi i načinu djelovanja lokalnih akcijskih grupa, te posebice u redovima članstva istih partnerstava i niz nerealnih očekivanja. Stvaranje lokalnih partnerstva, nazvanih lokalne akcijske grupe (LAG), započinje povezivanjem lokalnih dionika iz sva tri sektora. LAG-ovi su originalan i važan dio pristupa LEADER. S novim programskim razdobljem EU za razdoblje 2014-2020 mijenja se uloga LAG-a od organizacije civilnog društva koja je podrška ruralnom razvoju u instituciju koja će po akreditiranju biti nosioc razvoja u vidu direktnog financiranja projekata na svom području djelovanja odobrenim sredstvima iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014-2020 (PRR 2014-2020). Kako bi se javnost upoznala s ciljevima LAG-a i aktivnostima, potrebno je objasniti što diktiraju upravljačka tijela, što ukratko donosimo u nastavku.

Temeljem dokumenta **Smjernice za lokalni razvoj pod vodstvom zajednice namijenjene lokalnim sudionicima**, kojeg je izdala Europska komisija (glavne uprave za ESI fondove, tj. glavne uprave za poljoprivredu i ruralni razvoj, zapošljavanje, socijalna pitanja i uključivanje, pomorstvo i ribarstvo te regionalnu i urbanu politiku), i temeljem nacrtu **Pravilnika od provedbi mjere 19. "LEADER" (CLLD), podmjere 19.1. "Pripremna pomoć" iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014-2020**, a iz potrebe da se jasno definiraju aktivnosti i svrha lokalne akcijske grupe (LAG) kako bi dionici ruralnog razvoja jednostavnije ostvarivali korist od djelovanje i javne službe koju obavlja LAG, te u cilju davanja smjernica za potrebe izrade Lokalne razvojne strategije LAG-a za razdoblje 2014-2020, nastaje ovaj kratki pregled dužnosti, aktivnosti i zadataka koje ima obnašati javno partnerstvo za potrebe provedbe strategija i politika lokalnog razvoja pod vodstvom zajednice (CLLD - Community-led Local Development). **Cilj ovog pregleda jest informirati javnost o tome što je LAG i mogućnostima LAG-a, uputiti zainteresirane dionike u djelatnosti i javnu korist koju pruža LAG, te definirati koje aktivnosti su primarne za LAG-ove u novom proračunskom razdoblju EU, a koje pak nadilaze mogućnosti ili ovlaštenja LAG-a i kako se LAG-ovi moraju nositi s primjenjivanjem novih propisa da bi kvalitetno odgovorili na nove izazove.**

CLLD, i LEADER pristup uostalom, započinje s vizijom toga gdje bi lokalni dionici željeli biti u budućnosti i što misle da bi se trebalo promijeniti da tamo stignu, pa se odgovaranje na lokalne potrebe postavlja na prvo mjesto, a na financiranje se gleda kao na sredstvo za postizanje željenog cilja, a ne kao u dosadašnjim konvencionalnim pristupima gdje je lokalni razvoj bio vođen financiranjem.

U Proračunu EU 2014-2020, a definirano i Strategijom "Europa 2020", dolazi do ključnih promjena u vanjskim uvjetima s kojima se suočavaju lokalna partnerstva, a nastavno na niz dugoročnih globalnih izazova s kojima je Europa suočena na koje Strategija "Europa

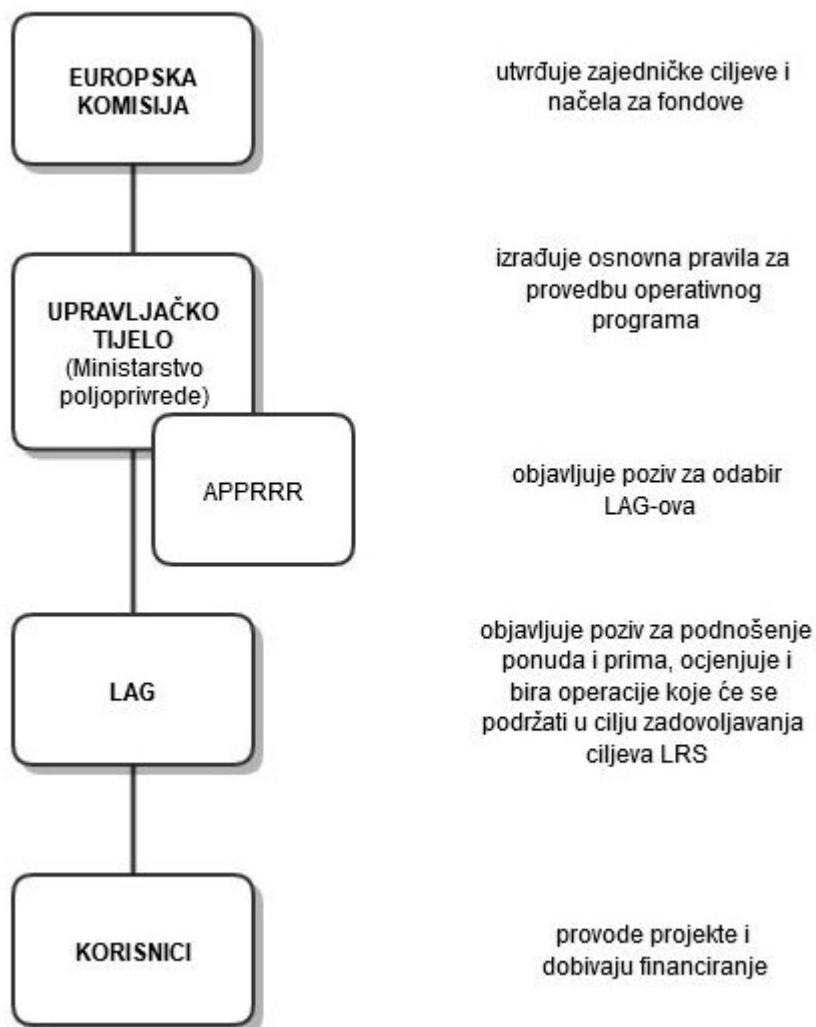
2020" pokušava odgovoriti kroz 11 tematskih ciljeva, dok putem Uredbe o zajedničkim odredbama ESI fondova, se definira kako udovoljiti novim izazovima ciljanim financiranjem. Realnost jest da problemi s kojim je Europa suočena variraju svojim uplivom na različitim geografskim područjima, te je odredba da lokalni razvoj bude prepušten lokalnim dionicima koji odabiru najbolje načine za implementiranje EU politika, uvelike opravdan, međutim s time da su pokretači većine dugoročnih i novijih promjena na globalnoj i/ili nacionalnoj razini, manevarski prostor za partnerstva na lokalnoj razini moraju biti ograničeni u većoj mjeri nego u ranijim proračunskim razdobljima u smislu direktnog djelovanja i provedbe raznih operacija. **Lokalna partnerstva su suočena s potpuno drugačijim kontekstom upravljanja, te u cilju poboljšanja kapaciteta skupina, uredbama se osnažuje neke specifične osobine LEADER pristupa na koje LAG-ovi trebaju obratiti pozornost i shodno njima korigirati i kreirati svoje djelovanje.**

Uredbe uključuju odredbe o tome da se navede minimalni sadržaj strategije i poboljša njezina kvaliteta; odredbe o tome da se objasne minimalne zadaće skupina te da se čuva njihova autonomija; snažniji fokus na animiranju i izgradnji kapaciteta kroz snažniju pripremu potporu i viši postotak dodjele sredstava za tekuće troškove; jačanje uloge civilnog i privatnog sektora; te poticanje transnacionalne suradnje (pomoću propisa za pojedinačne fondove). Uzevši u obzir te elemente, LAG-ovi moraju definirati svoj opseg i način djelovanja, te se utoliko uloga LAG-a mijenja.

Lokalne strategije trebaju proizlaziti iz lokalnih potreba, a lokalna partnerstva moraju razviti oblike koordinacije koja najviše odgovaraju okolnostima i ciljevima tih strategija, nadilazeći tako ranije povijesti suradnje i/ili sukoba i raznolike institucionalne kulture unutar lokalne zajednice. S obzirom na to da LAG-ovi nemaju iskustvo i kapacitet za samostalno upravljanje Lokalnim razvojnim strategijama (te se upravo zato i odobrava "Priprema pomoć" kroz nacionalne operative programe), unutar partnerstva treba odabrati ljude koji će voditi neku komponentu strategije (primjerice cilj vezan za neki određeni ESI fond), što znači osnovati odbor ili tim, ili pak prema međunarodnim primjerima dobre prakse ovlastiti lokalnu razvojnu agenciju ili drugu instituciju kako bi se osiguralo provođenje operacija iz strategije, a ne prijavljivati pojedinačne projekte, što ustvari čine korisnici.

CLLD osim izrade strategije i razvoja projekata ima značajku stvarne uključenosti lokalnih zajednica u isporuku, odnosno u postupak za odabir, odobravanje i financiranje projekata. Upravljačka tijela donose sustav prikladan za isporuku CLLD. U glavnim sustavima isporuke potpunu odgovornost za ocjenjivanje, odabir i odobravanje financiranja projekata snosi upravljačno tijelo, tj. u slučaju Programa ruralnog razvoja 2014-2020 (PRR 2014-2020), Agencija za plaćanja u poljoprivredi i ruralnom razvoju (APRRR). **U CLLD LAG nema samo savjetodavnu ulogu, već bira operacije i utvrđuje iznos potpore za operacije i donosi formalne odluke o operacijama koje će se podupirati.**

Diagram 1.: Sustav isporuke CLLD

CLLD LAG-ove ne smije doživljavati kao posljednju lokalnu kariku u dugom lancu za ostvarivanje politika o kojima se odlučuje drugdje. Oni nisu samo mjesta gdje se sve usluge vezane za održavanje poziva i prikupljanje prijave za bespovratna sredstva ili programe izobrazbe mogu naći na jednom mjestu. Istinska vrijednost partnerstva proizlazi iz njihove uloge u spajanju lokalnih ljudi kako bi se potaknuo protok ideja i sukreiranje projekata koji se ne bi dogodili ili bi ih bilo puno teže razviti da partnerstva nema.

Ukratko zadaci LAG-a, sukladno čl. 34, st.3 Uredbe o zajedničkim odredbama (Uredba (EU) br. 1303/2013 Europskog parlamenta i Vijeća), su sljedeći:

- a) jačanje kapaciteta lokalnih sudionika za izradu i provedbu operacija uključujući poticanje njihovih sposobnosti upravljanja projektima
- b) sastavljanje nediskriminirajućeg i transparentnog izbornog postupka i objektivnih kriterija za odabir operacija u kojima se izbjegavaju sukobi interesa, jamči da u odlukama o izboru najmanje 50% pripada partnerima koji nisu jedinice lokalne samouprave i dopuštaju odabir pisanim postupkom
- c) osiguravanje usklađenost s Lokalnom razvojnom strategijom (LRS - strategija pod vodstvom zajednice) prilikom odabira tih operacija, dajući im prednost u skladu s njihovim doprinosom u ostvarivanju ciljeva LRS
- d) pripremanje i objava poziva na dostavu prijedloga ili aktualnog postupka za podnošenje projekata, uključivajući utvrđivanje kriterija za odabir
- e) primanje i ocjenjivanje zahtjeva za potporu
- f) odabir operacija i utvrđivanje iznosa potpore, te po potrebi podnošenje prijedloga nadležnom tijelu radi završne provjere prihvatljivosti prije odobrenja
- g) praćenje provedbe LRS i operacija koje su dobile potporu, te izvođenje posebnih evaluacija povezanih s LRS

Jasnim određivanjem dužnosti LAG-a umanjuju se rizici glede provedbe LRS, a najvažniji zadatak LAG-a je procijeniti potrebe zajednice za jačanjem kapaciteta i ugraditi to u LRS i to u vidu sljedećih aktivnosti:

- sastanci za razmjene informacija i rad na dopiranju do zajednice
- potpora za spajanje ljudi i organizacija u zajednice
- savjetovanje "jedan na jedan" ili kolektivno savjetovanje i potpore za razvoj projekata (a ne prijavljivanje projekata) ili prijava tzv. okvirnih projekata (programi malih projekata kada LAG traži financiranje u paketu i zatim ga dodjeljuje u obliku malih bespovratnih sredstava korisnicima, pa se takav okvirni projekt u kojem postoji jedan podnositelj, može tretirati kao jedinstvena operacija iz LRS)
- osposobljavanje

Iznimno je bitno da LAG-ovi imaju osoblje za obavljanje tih zadataka ili da angažiraju vanjske suradnike, čemu služe instrumenti pripreme pomoći, tj. sredstva koja odobravaju natječajem upravljačka tijela u svrhu jačanja ljudskih potencijala i kapaciteta unutar LAG-ova. Posebnu pozornost, posebice noviji LAG-ovi, trebaju posvetiti uspostavi dobre komunikacije s upravljačkim tijelima, sve za jednostavnije i brže provođenje CLLD, te suradnji između CLLD partnerstava na nacionalnoj i EU razini, što je ključni kanal za razmjenu i prenošenje dobre prakse i za pružanje pomoći u pogledu jačanja uspješnih projektnih ideja.

Na kraju zaključujemo da najvrijednije aktivnosti LAG-ova uključuju poticanje inicijativa zajednice, što se posebno primjenjuje u slučaju složenih projekata s više partnera, pa se LAG-ovi manje bave administrativnim poslovima, jer to umanjuje njihovu sposobnost animacije, te da su javna služba u nacionalnoj provedbi LEADER pristupa i promicanju Zajedničke poljoprivredne politike EU, savjetodavna služba korisnicima koji realiziraju Lokalnu razvojnu strategiju kroz odobrene, iz različitih javnih izvora financirane i izvršene projekte, te tijelo koje prati provedbu LRS i pomaže u udruživanju i povezivanju lokalnih dionika u cilju jačanja lokalnih kapaciteta za vođenje i upravljanje projektima.

Priredila:

Anđela Cvjetković

predsjednica LAG-a "Terra liburna"

koordinator za 2014. godinu Koordinacije LAG-ova PGŽ